1941 - 2017

PŘED VÁLKOU

Jmenuju se Arnošt Vintr, pocházím z českých Cikánů a jdeme do toho směru Sinti – to jsou gačkane Rom. Gačkane znamená německý. Se slovenskými Cikány nemáme vůbec co společného, my se od nich odlišujeme tím, že jsme kočující a obchodníci. U nás je výhoda, že nepoznáte, že jsme Romové. Na mně to taky nepoznáte. Jen když jsme kočovali, ale pakliže jsme nekočovali, tak v životě nám, českým Cikánům, nikdo „cikán“ neřekl. Na slovenských Cikánech to vidíte hned, to jsou takzvaně káloromci – černí Cikáni. A my bílí Cikáni. Máma byla taky černá, to vždycky vyprávěla, co měla za problémy. Přišla do krámu a už po ní koukali, aby něco neukradla. Máma se jmenovala Jozefa Vintrová-Čermáková, narodila se v roce 1916 a otec byl Antonín Vintr, narozený v roce 1910. A byli jsme praví Cikáni! Jak po dědkách, tak po bábách. Měl jsem dva bratry – Karla a Antonína a sestru Karolínu. Ti už umřeli.

VÁLKA

Narodil jsem se v Kyšicích, tam jsme měli takový malinký baráček a odtamtud nás dali do koncentráku. Pravděpodobně nás v těch Kyšicích udali, že jsme Cikáni. Když nás totiž dali do lágru, gestapák mě prý hladil po hlavě a říká: „Jo, paní Vintrová, kdyby nebylo vašich lidí, tak tu dneska nejste!“ Protože to nikdo nevěděl, že jsme Cikáni. Gestapáci by nám dali pokoj. Stejně jako příbuznému z máminé strany, Čermákovi, co bydlel v Lysé nad Labem, to byl taky Cikán jako my, a ten tam byl vážený, toho měli lidi rádi, toho nikdo neudal, proto ani nikde v koncentráku nebyl. Do Let nám pak posílal balíky s jídlem, ale my jsme nikdy žádný balík nedostali, to si rozebrali dozorci mezi sebou. Z Let si toho moc nepamatuju, tam jsem byl, když mi bylo asi tak šest měsíců a za rok nás pak dali do Osvětimi. Než jsme šli do Osvětimi, tak jsme se neměli až tak špatně, protože táta dělal v Letech kuchaře, tak přece svým dětem někdy něco strčil. V Letech dělali dozorce Češi. Ten hlavní, to byla největší bestie, jaká se vůbec mohla narodit, ten byl horší jak sto gestapáků. Ten, jak viděl nějaké mladé kluky, tak šel a hned dal každému facku. Měl vlčáka a ten mi tady vykousl celé lýtko. Můj bratranec, nějaký Tonda Janešovský tam vlezl do magacínu, ukradl tam bochník chleba a rozdělil ho mezi nás, bratrance. A přišel tenhleten syčák, to bylo v zimě, a teď mě, toho Tondu a ještě jednoho dal ke zdi, vzal hadici a postříkal nás. A až ta voda na nás zmrzla, tak teprve poslal naše mámy, aby si pro nás šly. No, to je doslova pravda, každý slovíčko. Tak takový to byl člověk. To byli takoví sadisti prašiví. Můj brácha byl v Letech s televizí Nova, protože ten hlavní dozorce tam furt bydlel, ale neotevřel, jenom křičel přes dveře, že je nepustí. Tam v Letech zahynulo moc dětí, jsou tam pochované, já tam jezdím, vždycky kolem 15. května, tam je vždycky taková slavnost, tam se modlíme. A přesně v tom lágru, kde jsme byli, je udělaný prasečinec. A Čeněk Růžička z Hořic, ten furt jezdí, mluví za nás a všude žebrá peníze, aby se s tím něco udělalo. Aby ten prasečák předělali, dali ho někam jinam a udělal se tam památník, abychom uctili lidi, co tam zahynuli. Tam zahynulo moc lidí, těch Cikánů! No a nějak se jim do toho nechce. Vždycky se o tom mluví, vláda to vždycky slíbí, a pak je zase jiná vláda a zapomene se na to. Furt to slibují a furt se nic neděje. No a ti lidi, co se o to starají, tak zase umřou – už jsme tady jenom my. No, a co potom bude? Máma a já jsme

šli z Letů do Osvětimi. Táta vzal ostatní děti a šli normálně do civilu, jeho pustili, protože byl úplně bílý, i když byl taky Rom. Máma mě schovala pod kabát a tak mě nesla až do Osvětimi. Když jsme přijeli, vyhnali nás všechny z dobytčáku – máma mě měla furt pod kabátem, aby mě moc nebylo vidět – přišel esesák, měl bílé rukavičky a jak ukázal doprava, tak šli plyn, jak doleva, tak šli na baráky. My jsme šli doleva a to už nás rozdělili po těch lágrech. My jsme byli na třináctce. To nebyla Osvětim – Osvětim byl pevný lágr, zděný. Ale my jsme byli v Březince – to byl lágr, takové baráky na jedno patro, jako takové chaty to bylo. Přízemí, dlouhé baráky. A po třech palandách nad sebou – dole, vprostředku a nahoře. A na těch palandách spali tři, čtyři. Mě vždycky strčili dolů, když třeba přišla nějaká větší kontrola, tak abychom my děti nebyly moc na očích, abychom se tam moc neproducírovaly. Já jsem se tam potom po válce byl dokonce i podívat, třináctý blok tam furt stojí. Máma pak vyprávěla moc věcí. Na pravé ruce měla vyražené číslo, to šlo pořád krásně přečíst. dětem to nedávali, až od patnácti let. Říkala, že musela vynášet lidi z plynové komory. To byly normálně sprchy, lidi tam šli a nevěděli, že jdou do plynu, šli tam jako do sprch a čekali, až poteče voda, a místo toho syčel plyn, no a ty lidi padali a pak je vězenkyně musely vytahovat ven. Máma říkala, že kolikrát, jak někoho tahala, tak že ty lidi nebyli ještě úplně mrtví, byli jen silně otrávení. Vyprávěla hrozné věci, co se tam dělo. Říkala, že dostala facek a facek. I já, za uši mě tahali, za vlasy. Dělali to jen tak, z legrace, protože to byli sadisti, to nebyli normální lidi, tyhle Němci a ti, co tam hlídali. Já mám na hlavě vyražený hákový kříž, to nevím, proč mi to udělal pan doktor Mengele. Maminka mi říkala, že jeden gestapák mi vzal ruku, dal ji takhle na stůl, z legrace vzal dýku a bum – prorazil mi celou ruku. Tady to mám furt, šedesát sedm roků a furt je to znát. Byla tam taková jedna svině svinská, gestapačka, a ta si prý brala děti a za ruku je tahala po zemi, a když plakaly, tak se tomu smála. Ale jináč mě tam prý moc nemlátili, my jsme byli na té nemocnici – máma tam totiž dělala sestru – a furt mě tam někde strkala, abych nebyl moc na očích. Tím, že máma pracovala v nemocnici, jsme se zachránili. Že jsme 3 byli furt na té ubikaci a z ubikace do špitálu. Protože jako řadoví vězni, to bychom přežili asi těžko... Na co si dobře pamatuju, tak to byl hlad. Veliký hlad. Dávali nám vždycky spařenou trávu, dělali nám z toho čaj nebo polívku a to jsme jedli. Pamatuju si, že když jsme měli chleba, tak to byla úplná lahoda. Ani pak po válce, když už bylo jídla dost, tak člověk furt jedl a furt se nějak nemohl dorazit. Proto když to teď vidím, ty děti, jak dneska nevědí, co by… Ale je to tak správně, že se mají dobře. Z toho mám taky památku, z té podvýživy, to mám tady ty dvě kosti úplně vyhozené a to břicho, jak mám, to už mám celý život, to není od toho, že bych pil pívo. Byli jsme hrozně hubení, samé kosti. Ke konci dali hodně Cikánů do plynu. Němci už se tak nějak báli, už věděli, jak to dopadá, tak už to hnali. Teď jsem si vzpomněl, že likvidování těch lidí skončilo tím, že ta pec praskla! Komín se nějak uvolnil, už se na to Pánbůh asi nemohl koukat. Jednou jsme už taky měli namále, máma vyprávěla, že mě měla takhle pod kabátem, blížili jsme se, v dálce byl vidět ten komín a najednou na to štěstí – jinak bych tu už nebyl - najednou jel lágrfýrer a řval: „Juuude!“ A máma vystoupila a říká: „Nein, Zigeuners!“ A on ukázal rukou, aby vystoupili. No, tak vystoupila máma, její sestra, nějaká Janešovská a toho Čendy Růžičky máma. Vystoupili jsme a byli jsme zachráněni. Šli jsme zpátky na lágr a ostatní šli dál a plakali. Všechny moje báby a dědkové v Osvětimi zůstali. V lágru s námi byli Antonie Janešovská, její manžel Karel Janešovský, pak Antonín Čermák, Běta Čermáková, teď Růžičkové, těch bylo moc, ti jsou z Pardubic, to je Jan Růžička, Anna Růžičková, pak tam byli Chadrabové, těch bylo hodně v Praze, ti byli už i v těch Letech. Pak tam byl Žubri, Jégr, to měli takové přezdívky. A to všechno, tihle lidi už

všichni umřeli. No a na konci to bylo tak, že když se ráno ženské probudily, tak koukaly – brána otevřená, gestapačky všecky pryč, no tak máma vzala sestru a hup, pryč, utekly. Šly za Osvětim, viděly tam statek – a tohle já už si taky přesně pamatuju – , zaklepaly a nikdo nešel otevřít. Otevřely vrata, statek prázdný, všichni odtam utekli a na kamnech se ještě vařila polívka. Hned se odvšivily, pomalinku jsme se najedli, protože moc jsme nemohli jíst, byli jsme tam do druhýho dne, ženské se tam oblíkly, vykoupaly, máma zapřáhla, protože koňům rozuměla, dala jim chomouty, kšíry, zapřáhla za takový odstavák přízemní, to byla taková jako bryčka, no a uháněli jsme to do Čech. A teď jsme přijeli do Lysé nad Labem, tam byl bratr maminky a ten řekl, že táta, bráchové a sestra dostali byt na Pankráci, že jí ukáže, kde tam bydlí. Tak nás tam vzal, všichni jsme se vítali. A strejda nám dal maringotku, koně a už to začlo. Na Osvětim mám památku celý život. Když zavřu oči, vidím toho gestapáka, jak má čepici – to vidím furt, i teď v mých šedesáti sedmi letech vidím toho darebáka... (pláče). To je to, že když tam člověk byl, tak mu to nevypadne z hlavy nikdy. Já ho přesně vidím. Já se nemůžu dívat ani na televizi, když tam dávají nějaký válečný film, protože hned vidím ten můj život. No a místo, aby se k nám komunisti měli dobře, tak nás taky ještě... Přijeli jsme do vesnice a: „Hele, cikáni! Táto, pusť tam psy, cikáni jsou tady!“ Hnali nás za vesnici. To hned každý, jak viděl – Cikáni – tak už nás hnali. Po válce jsme dostali odškodnění, přiznali nám paragraf 255 – ten politický vězeň, a asi tak od takového pětaosmdesátého jsme začali dostávat nějaké peníze. Taky jsme dostali peníze od německého fondu, to bylo na Vinohradech, Legerova ulice, tam je středisko politických vězňů. Máma se už ale odškodnění nedožila.

PO VÁLCE

No, a po válce jsme začali jezdit po Čechách. Živili jsme se tím, že jsme měli maringotku, koně a kšeftovalo se. Hlavně s koňmi. No a všelijak se sedláci podváděli, dávali se jim třeba koně, kteří kulhali, my jsme to uměli udělat tak, že nekulhali, ti naši tátové, dědkové. To byli ještě hodně sedláci, taky se brousilo. Táta měl takzvanou šlajfernu, česky se tomu říká brousek. Brousil nože, břitvy a takové věci. Jako děti jsme se rozutíkaly po vesnici a volaly jsme: „Dejte si nabrousit nůžky, nože!“ Vzali jsme to, donesli tátovi, táta to nabrousil a řekl, kolik si máme vzít peněz, tak jsme vzali peníze, no a zase jsme je donesli tátovi. A z toho se žilo. A jezdili jsme, jezdili, až než nás úplně zlikvidovali. Nikdy jsme nechtěli bydlet v barákách, to až v devětapadesátým roku udělali takzvaný soupis. A dali nám byt malinký, voda na chodbě, záchod na chodbě, žádná hygiena, no a protože jsme pro ně byli cikáni, pro komunisty, tak s náma zacházeli jak s takovým nějakým podřadným lidstvem. Já vám to řeknu takhle: my, čeští Cikáni, to jsme všechno rodina. My když jsme se viděli, hned jsme se všichni líbali, ahoj, nazdar, všichni jsme byli rodina. Proto jsme se všichni znali. Ono jich pak taky moc nezbylo z toho lágru, tam jich hodně zůstalo. Ale ještě nás bylo celkem dost, když jsme jezdili, když jsme se potkávali s těma maringotkami někde za Prahou, když jsme jezdili tady kolem Benešova – to už měl každý svůj kraj, my jsme jezdili Benešov a tam dokola. Tenkrát jsme se všichni měli rádi. Teď už ne, teď už se lidi tak nějak neznají, teď už se kouká, že ten má lepší auto, ale dřív, to byla jedna rodina! Líbali se, ruce si podávali. Dneska už ne. Do školy jsme moc nechodili, jen občas, to jsme třeba přijeli do vesnice, měli jsme takovou knížku a ve škole nám dali razítko. Ale to bylo málokde, protože všude nás spíš hnali. Jak jsme přijeli, jak už nás

viděli: „Jéj, cikáni! Kradou, žeňte je!“ Hned přijel policajt na kole a už nás hnal horem pádem za vesnici, tam byly vždycky takové placy pro Cikány, no a tam jsme se usadili. A když jsme odjížděli, tak 4 jsme ho zase museli zavolat, musel se tam udělat pořádek, všechno se muselo shrabat, vyházet, no a teprve pak nás zase pustil a jeli jsme dál. Ale pak už policajti viděli, která partie je taková slušnější a která je sprostá. S olašskýma Romama jsme měli bezvadné vztahy, to byli dobří Cikáni. To jsou ty, jak nosej ty prsteny a ženský žlutý sukně, červený. Ale my jsme byli obchodníci a oni byli takzvaní čórové, zloději. Oni chodili krást, i teď se tím živí, čórkou. Ale čeští Romové, ti moc nekradli. Jen brambory na poli a tak podobně, ale to nebyla krádež, to bylo na obživu, to se muselo. Češi nadávali: „Eéé, cikáni kradou! Kradou slepice!“ No, ale podle mě to vůbec krádež nebyla, protože to bylo na obživu, aby vůbec vyžili, tak si museli ty brambory nakopat, zelí nabrat na poli. Když zrovna nevyšel nějaký kšeft s koňmi. No ale že bychom chodili krást po bytech, to ne! Ale tito olašští, ti chodí krást po bytech. Nebo ti kapsáři, to jsou všechno olašští Cikáni. Pak udělali ten soupis – přišli pro nás dva policajti – „Pojďte s námi!“ a vedli nás pryč. „Kam jdeme?“ - „Na národní výbor.“ To bylo ve Vršovicích, tenkrát se to jmenovalo Praha 12. Normálně přijdeme na národní výbor, tam byly stoly, za stoly seděli doktoři a policajti a ptáme se: „Co to je?!“ Máma se hrozně bála, hned se začala klepat: „Hele, pojď sem, Arnošte! Tak takhle přesně to bylo, když nás dávali do koncentráku! To není možný!“ Pamatuju si to jako dneska, byla tam řada stolů a za těma seděli chlapi – doktor tam byl a nějaký komunista – a teď se nás vyptávali, a to člověk šel a u každého se zastavil a něco mu řekl, no a ten na konci vzal občanku a prásknul tam razítko. To bylo na straně číslo čtrnáct, to si pamatuju! A to byl takzvaný soupis českých Romů. A s tím razítkem už člověk nikam z Vršovic nesměl. Když by mě chytli na Vinohradech, už bych z toho měl nějaké popolízání, to už by byl malér jako hrom. A vůbec jet někam mimo Prahu, to nebylo myslitelné. Tak jsme byli v takzvaném soupisu, komunisti si nás pěkně sepsali, aby o nás věděli. To bylo hrozně špatné, opravdu, ono se to takhle nezdá, ale to znamenalo, že jsme se nemohli nikde hýbat! Pak jsem dělal u cirkusu a pak jsem dělal závozníka ve Sběrných surovinách. Tam jsem měl úraz, spadl jsem z auta a zlomil jsem si páteř a od té doby, od toho 62. roku se s tím životem tak nějak peru, jak se dá, no. A to jsou moje nejhorší zážitky – když jsme se vrátili z lágru a dávali se dohromady a když jsem měl ten pracovní úraz, to bylo hrozný. Od té doby jsem na vozíku. Nyní bydlím už řadu let na Smíchově, stará se o mě pečovatelka, gadži.

Text vznikl na základě vyprávění během návštěvy dne 12.10.2008 v Praze.